

# Jekabaara

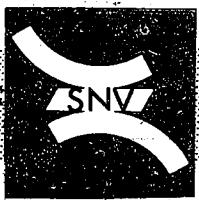
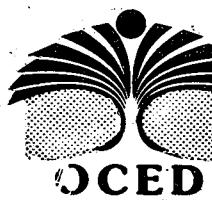
## Jamane

Ciketé ceman na musoman Kunnafoniseben

Faamuya Yiriwaton



## JEHOOGON ABDULAYI BARI YE DINE TO



## Dakunw

De 2  
Kunnafon tan SIDA kan

De 3  
Abdulayi Bari ye dine to

De 4  
Dugu-bila kafisa lada-wuli ye  
Kokaje kéra jamana kónkokow  
latementon (CTSP) kono ani  
setigiblon kono

De 5  
Fanga jugu dungew ka janfa  
ma sira soro "URSS" kono

De 7  
Balikukalan be sen kan  
"OHV" kono..

De 10  
Maanahegen ani Poyi kono

De 10 ani 11  
An ka yele doonin

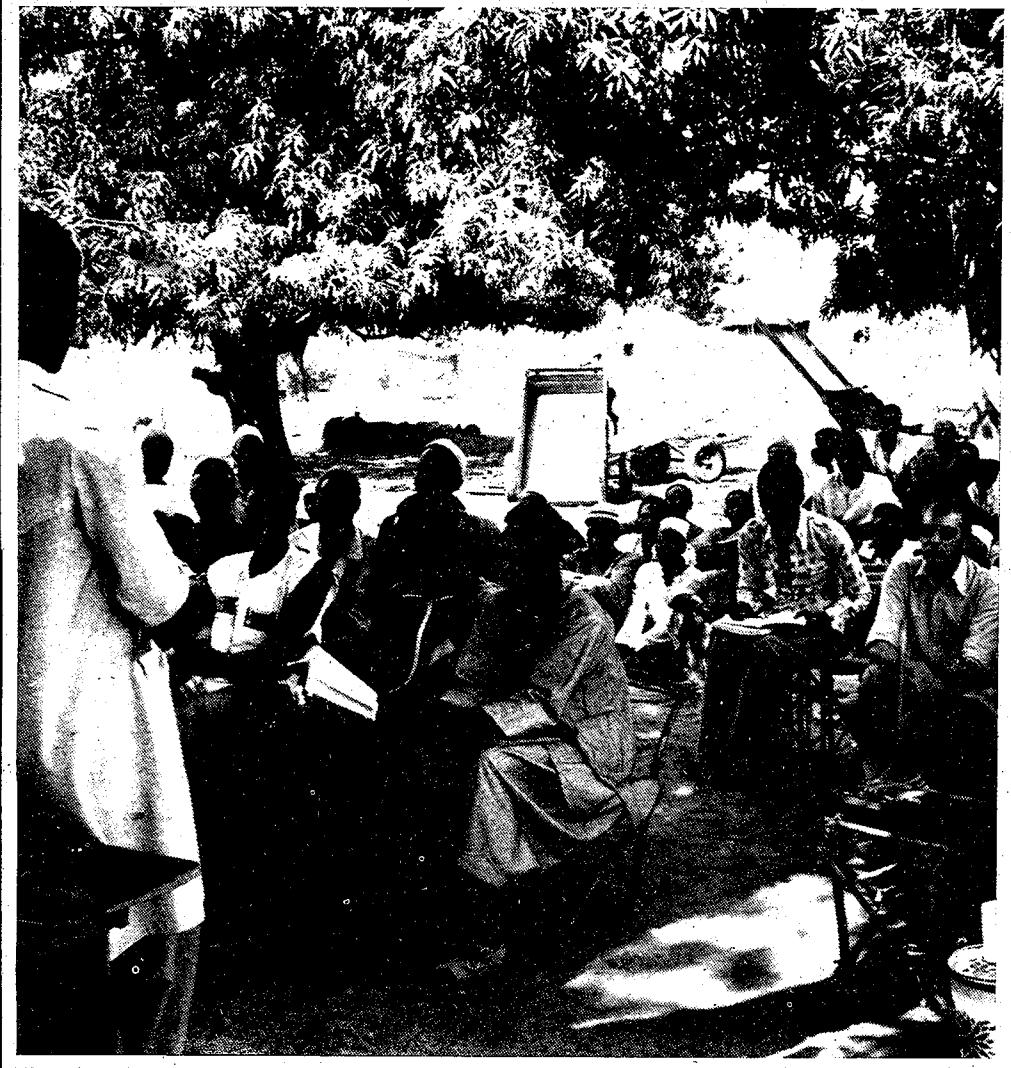
De 12  
Ni kegunyara cogo o cogo, i  
b'a soro do ka kegun ni ye.

Ka se duguw ma

# KUNNAFONI TAN SIDA KAN

## 10 - kunceli

Nin y'a dakun tannan ye, jekabaara boko tan kono, anda sera SIDABANA ma, a ne misenw ni a ne kumbaw bee fe, k'u fesefese. SIDA ye mun ? SIDA be sorosira jumen ni sira jumen fe ? mogo be se k'i yere tanga SIDA ma cogo di ? Ala ni Dogotoro numanw sababu la, i n'a fo : Fode, Solomani ani Asanatu, an ye jaabi sor o nininkaliw bee la. Bi bi in na, jekabaara kalan-baga ladiriw kelen-kelen bee be SIDABANA don a nema. O y'an sago folo ye. Nka donni nafantan ka jugu ni donbaliya ye de ! Ni mogo min ye SIDA don, i b'a don k'a be sor o joli fe. I b'a don fana ko ce ni musoya lawaleyali y'a sorosira lakika do ye, ko nka, an ka kan k'an yere tanga lamu ni sirifew anitimi susu minenw ni sogolibinew n'u jogonaw labaarali ma, minnu ye mogo were nafa ka kon an ne. Hali n'i ma ne u labaarali ko, i ka kan folo ka banakisefagafura jenjen k'u kan ka waati ke. Fen min ye jenjonya ye ce ni musoya siratge la, an ka "fan-bee-wuluninya" dabila k'an sago don ce kelen na walima muso kelen na, walima an furumuso lakikaw. SIDA te baga

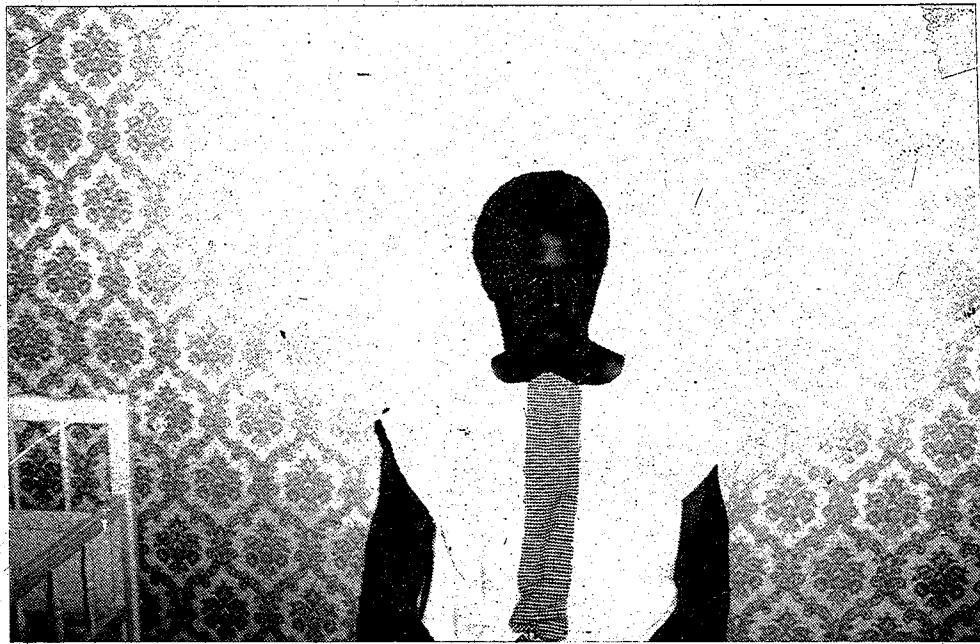


mogo ma. SIDA te ce to, a te muso to, nka SIDA be siranjanto - nyere la ne de ! An k'an yere tanga barisa dinde ka di "saya joona" ma de ! Ayiwa nin ye SIDA kunnafoni tan dalen y'aw tulo kan. U kono kow matarafali y'anw n'aw bee de kunko ye sa de. Banakunben kafisa banafurake ye, kuma te fura te bana min yere la !

Jekabaara seben nekulu.

JE - KA - FO

# ABDULAYI BARI YE DINE TO



*Abdulayi Bari*

Kari don, 1991 san kalo 9 nan (setanburukalo) tile 22 waati 13 nan temennen ni sanga 15 nōgōn ye (selifana magen), Alay'a sago don an ka jamana den nana dō la min ye an karamogo Abdulayi Bari ye. Dine in kono, ko bēe bē taa a sira fē. Balo bē taa a sira fē, saya fana bē taa a sira fē. Danbe ni fasoden numanya ani joyorfa fana b'o cogo la. N'i ye sira min mine i ka dijenatige la ni timinandiya ani ladiriya ye, a ka ca Ala fe i bē majamu n'o ye i ntanya donw kono. Abdulayi Bari ka cesiri n'a ka baara an'a ka niniko bēe dun tun ye fē kelen de ye, n'o y'an faso Mali in ka hōrōnya sinsinni ye min b'a bila dine jamanaba sere ro. A y'a ka dijenatige bēe k'o baara de la. Ala dun y'o dōn a ye k'a masoro a somayelemana ka bēn faso Mali ka hōrōnya lakika sorolen kunnawolo seli folo don ma. Hakili de bē nō ke dōlo ye dē, awa miiri de fana bē mugū bōnōna. Abdulayi Bari banger 1940 san na Bamako. A y'a ka dugumakalanw ke fō ka se san-fē-

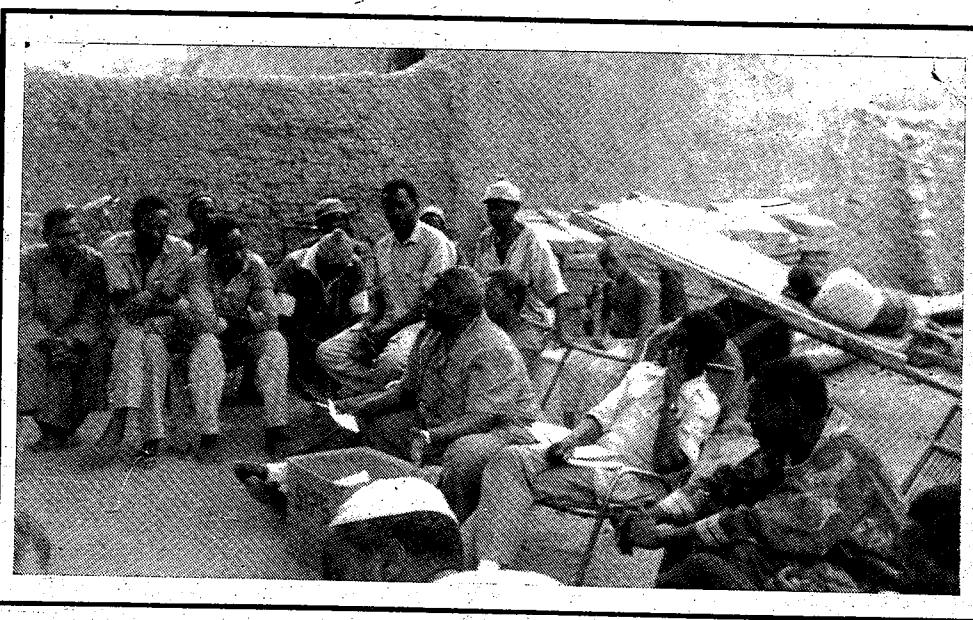
kalan folow ma Bamako. 1958 san kalo 11 nan (nowanburukalo) a kera lakkaramogo dankan ye. K'a ta o san fō ka se a ka faatuli don ma, Abdulayi Bari ma kalanko ke bolo-kofeko ye barisa, i n'a fō a yēre tun b'a fō sanga ni waati bēe cogo min na, kalan de bē adamaden danbetigya. Ode y'a ke taamasere ye barisa, i n'a fō a yēre jēnōgōn Alifa Umaru Konare y'a fō a sangabonda la cogo min na, 1958 san lakkaramogo dankan gansan ka laban karamogow ka karamogobaya la (porofoséri), o ye dusu ni timinandiya taamasereba ye. Abdulayi Bari min tun ye Mali baliku-kalansoba (DNAFLA) kuntigiba ye kabini 1991 san kalo 4 nan (Awirili kalo) y'ajeniyorfin faso kunkankuma fēkēne bēe kan. O siratēgē de la, a kera «US RDA» tōnden nana ye fō ka se Musa Trawele ka 1968 san kalo 11 tile 19 faso-janfa -kewale la, min kera sababu ye k'an ka jamana bila mogo-kelen-fanga lajaba la san 23 kono. Nka, o san 23 bēe kono, Abdu-

layi Bari ni fasoden numan tow ye fanga jugu in kelékēnē kanani gundo la. O wale o ye lajaba jugu bēe da u n'u ka denbayaw kan - kaso-la-bila, baarayoroyellemaliw n'u nōgōnnaw. A ma n'e min kō a kēr'o ye. 1991 san kalo 3 nan tile 26, a tun bē fasoden numanw ce rō ka Musa fanga jugu binni kō-fē-wale sabatitaw laben ! O hukumu kōnō, an b'a yira aw la ko Abdulayi Bari kera fasoden jekulu la, minnu y'u ja geléya ka bataki dayelnnen ci Musa ma 1990 san kalo 8 nan tile 7 (ka Musa to a ka fanga setigiyaba kōnō); k'a nini a fē a ka mogo-kelen - fanga dabila ; ka jemufanga sigi sen kan. O sira kelen fē, an b'a jira aw la ko Abdulayi Bari ye ADEMA jemufangaton sigi-sen-kanbagā do ye, awa ADEMA politikiton nōmaa nana do fana kēr'a ye. Abdulayi Bari tun dalen b'a la ko tinesira wēre te adamaden ka dijenatige kōnōbaara kō, o de kanma a y'a ka balo waati bēe ke baara la gundo la ani kēnē kan ; a kelen na ani jama na ; su ni tile ; sanga ni waati bēe. Abdulayi min tun y'an ka kunna-foni, sēben in (jekabaara) sēben jekulukuntigi ye ani jamana baarada ka kunnafonisēben wērew, fō ka taa s'a ka faatuli ma 1991 san kalo 9 nan tile 22 don, o ma danbe labugunsira wēre sōrō adamaden na jogo numan kō. O de kanma, a teriw tun bē faantan ni faama kunda ; ce ni muso kunda ; denmisēn ni maakōrō kunda, hali a jugu sere rō, Abdulayi Bari tun bonyalen don k'a d'ā jogo numan kan. Abdulayi Bari, anw karamogo, an bē lahidi ta i ye k'i ye mōgōya ni ladiriya ani baara numan keli jiri min turu, jiri bē sōn an fē haali. A bulu te ja sanko a sun. Ala k'i dayoro suman.

Tumanī Yalam Sidibé

## Dugu-bila kafisa lada-wuli ye

San o san balikukan togola donba seli gintanw be ke dije fan tan ni naani bee la, kalo 9 nan tile 8. Ninan san fana kera o cogo kelen na. Bolofa yere kera ninan ta kan. O bolofa o yemun ye ? Fen were te nin ko : a siye folo kera ninan ye kalanko setigi ka bo Bamako dugu kono, ka t'a ka ladala jemukan kalan balikukan landenw yere nagakoro u ka dugu kono. Aa, o kera ninan de ! Setigi Isa Njayi n'a no-fajama ye ninan san balikukan seli gintanw ke Sugula dugu kono, min be Welesebugu kubeda la. An b'aw ladonniya ko Welesebugu ye «OHV» - min ye koori ni sumanw ani sirasene baarada ye - mara nana do ye. Kalo 9 nan tile 8, sugulakaw n'u da-feduguw mogow nimisi wasara haali k'a masoro nin jama kuluba in yeli u ka dugu kono balikukan kunkanko la.



Nin wale in ye fen ye min ka kan ka ke ladalako ye sa barisa na dumandunko kelen be nege de sankorota, n'a cayara, a b'a dunbaga latul. An hakili b'a

la ko san 1992, kalo 9n tile 8 gintanw na ke nin cogo kelen in na balikukan dugu nana were kono.

Jekabaara seben nekulu

## Kokaje kera Jamana konokow latementon (CTSP) kono ani Setigiblon kono

Kokaje kera Jamana konokow latementon (CTSP) kono ani Setigiblon kono

Kabini faso sigi-ka-foba sen fe, bee lajelentun sigilendon ni yelema donni ye jamana konokow latementon (CTSP) mogow ni setigiblon mogow la. Nka waati jumen ? Don jumen ? Cogo di ? Ninnu de tun ye nininkaliw ye, bee kelen-kelen tun be minnu k'i yere nagakoro. Hali ni mogo «gansan» tun t'a kewaati n'a ketuma an'a kecogo don, bee koni tun sigilen don ni yelema ninnu ye, k'a da faso ka sigi-ka-foba temenni temensiraw kan ani jamana kuntigi (A.T.T) yere ka kunnafoi kan o siratge la, a ye min da mogow tulo kan ani lakalitajininnaw ka nognye sen fe. O yelema ninnu de dun lawaleyara jamana kuntigi Amadu Tumani Ture fe, 1991 san kalo 8 n tile 26. Okunna-

fonio min dara fasojama tulo kan don folen in waati 15 nan na arajo Mali ka kunnafondi sen fe, o yelema de file nin ye :

I - Fen min ye «CTSP» ta ye  
1- Sordasi kunda : (minnu senbora)

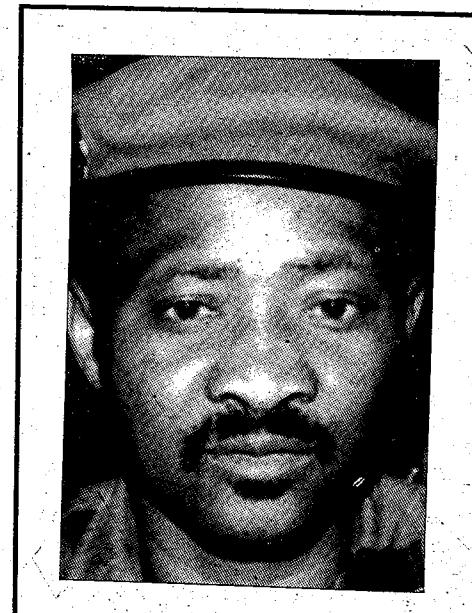
- Jetinan Koloneli Usmane Mayiga  
- Kumandan Haruna Trawele

- Jetinan Koloneli Bakari Kulibali

2- Siwili kunda (minnu senbora)

- Makarannikela Denba Jalo

I n'a fo Jetinan Koloneli Umaru Jalo ni Kumandan Anatoli Sangare ani Kumandan Lamine Jabira, olu minnu kera juru la kabini waati jan, sordasikura senbolen ninnu «CTSP» la ani aw be na minnu ta kalan setigiblon ta la, (k'a bo Esikadrone Kuntigi Suleymani Sidibe la), a yera k'olu si fana tege jelen tc. Musa ka jahadi



Amadu Tumani Ture

fanga bōnekow la. Fen min ye makarannikela Dénba Jalotaye (siwili kunda), ale yere de y'i senbo k'a da sigi-ka-foba temennen ka yamaruya kan, min b'a nini «CTSP» mogow fe (minnu b'a fe ka jamana kuntigiya nini) olu ka bo «CTSP» ton na tile 15, sigi-ka-foba temennen ko.

#### II - Fen min ye Setigiblon ta ye

##### 1- Sorodasi kunda

Mogo fila de bora setigiblon na. Kelen, n'o ye Esikadron kuntigi Suleyimani Sidibe ye, wele ser'o ma «CTSP» ton na a kera min mogo filan ye Amadu Tumani Ture ko fe. To kelen, o bolo bora pewu (o ye Jetinan Kolonel Seki Jara ye).

##### 2- Siwili kunda

- Kadari Banba (o bolo bora pewu)
- Usmani Trawele (ale kera «CTSP» ni setigiblon cesirataamabaga ye)
- Sikunda Umu Luwizi Sidibe (ale bolo bora pewu)
- Salifu Keyita (ale fana bolo bora pewu)

«CTSP» ni Setigiblon mogo kura nalenu.

##### - «CTSP»

- 1- Esikadron kuntigi Suleyimani Sidibe (ale tun ye Mali ni jamana were cekow jenabo setigi ye)
- 2- Jetinan Koloneli Amadu Tali
- 3- Kumandan Dogotoro Mohamed Kulibali

4- Kapiteni Tijani Asikofare  
5- Makarannikela Nbam Jara (ale ye Adamadenjokow lasabati ton mogow ye, min nana Dénba Jalo no na).

##### Setigiblon

- 1- Sisela Kayidama Sidibe : ale ye kow dabolo ni jamana kokankow labenni setigi ye
- 2- Karimu Danbele : ale ye damankow ni jikow ani kurankow setigi ye
- 3- Sada Jara : ale ye kunnafoni-kow ni dōnkow setigi ye (ale de b'e kuma setigiblon togo la)
- 4- Koninba Sidibe : Ale ye jamana kōnokow kōlosida setigi ye.



Sumana Sako

5- Wamara Fofana : Ale ye setigi nemaa kōrosigi ye min ka baara nesinnen be jamana sariyadaw n'a kow latemenni labenni ma sigidaw ma.

6- Jetinan Koloneli Biama Sire Tra-wale, jamana kōnō hēre basigili laweyabaga

7- Jetinan Koloneli Kafuguna Kōne : Jamana lakani n'a kōnō hēre basigili setigi.

Aw k'a dōn ko ni yelema ma don «CTSP» mogow hake la (25) : sorodasi 10 ani siwili (dugulen) 14, yelema donna setigiblon ta la. Obora hake 22 la, ka jigin hake 20 na yelema kura in sen fe.

Kokaje koni jubora ko kura tugun. An b'ee ka Ala deli sa a kana dan «CTSP» ni Setigiblon danma mogow la, nk'a ka se jamana kōnō baarada kelen-kelen b'ee ma. Ka mogo jugu b'ec saman ka bo mogo numanw ce ro. N'o kera faso he hēre sorō barisa : jegetoli kelen be segifajegetine. Yanni fanga bila don ce sorodasi w fe (1992 san kalo 1 tile 20), an hakili b'a la ko kokaje be k'a cogo la fo ka laban Musa Trawele n'a jenogon juguw ka kiiri tigeli ma faso jama fe, faso jama ne kōro ani faso jama ka bolo kan. Ka nangitaw nangi ani ka jötigiw ka jo d'u ma. O de fana ye jemufanga taamasiraba do ye !

Tumani Yalam Sidibe.

## Fanga jugu dungew ka janfa ma sira sorō sowiyetiki jamana kafolenw (URSS) kōno.

Ntēnen don, 1991 san kalo 8 n tile 19, jama kununa ka bo sunogó la, dijé fan b'ee, ni kōnōfili ani hamni ni jorō ye. O sababu bora kunnafoni jugude la min lamenni, arajowla, ma mogo to sigilen. Tiye don, fanga yelema te balanako ye, barisa kabi 1960 san, fo ka se bi ma, a ka c'a la, kalo duuru o kalo duuru, walima san o san, sorodasiw ka yelema donnifanga la, o dogoyalenba ye sijé kelen ye : 1963, O kera Togo ta ye ; 1964 o kera Alizerita ye ; 1966 o kera Hōtuwoluta ta ye ; 1967, o kera Gana

ta ye ; 1968, o kera Mali ta folo ye ... Aka ca. Nka, ntēnen don ta in, o ni tōw bora nogon ma k'a sababu k'a k'eyoro ye : Irisila, ani a kera mogo min na : Mikayeli Gorubacewu. Irisila ye dijé «sogoba jamana» filanan de ye, Ameriken jamana kofe, a kera da oda ye : kéléminenko, nafoloko ... O sogoba jamana o ka fangasira (kominismu) min sigira sen kan 1917 san kalo 10 nan tile 17, o tun k'er'a danma siranjeten ye dijé kōno, fo ka se 1985 san ma. O san de la, «kojenebola» yelenna fanga la Irisila

min ye Gorubacewu ye. Kab'o san, a ye yelemabaw ladonni damine Irisila, dijémogow ni Irisilakaw b'ee ka hēre n'u ka lafiya an'u ka hakililatige sabatili siratège la. Nka hali numan keli fana be se ka jugu bila adamaden no fe. o de kera Sowiyetiki jamana kafolenw (Irisila kōnokow ye kosafewaati ninnu na). Nka ni kōlōn jugu senna ko a be bin a ka kōlōn sennen kōnō, o be bin fo binko juguya de !

Walew sirajuruw

Fanga yelema in kunnafoni fo don Sowiyetiki, kunnafonidi cakeda fe,

## JE - KA - FO

ntenén don 1991 san kalo 8 n tile 19 sogomada fe, ani fanga seginni Gorubacewu ma, o kalo kelen tile 21, wulada fe, girinw ni dakabanankow kera waati 61 nogon de kono !

**Ntenén don kalo tile 19.**

sogomada-joona-fe kunnafonidiw sen fe (arajo la), a balala an na k'a men ko Mikayeli Gorubacewu ka fanga bor'a bolo Sowiyetiki fangatónba fe (PCUS), k'a sababu ke Gorubacewu ka bana ye min b'a bali ka fanga baaraw ke. O kunnafoni kelen sen fe, an y'a men ko k'a da Sowiyetiki sariyabaju babu 127 kan, Gorubacewu ka fanga bor'a bolo k'a d'a ka dankan ma, n'o ye Genadi Iyanayewu ye. O don kelen bee, «mogo - sa- go-te - n yere» walew wajibiyara Sowiyetiki jamanaw bee kono kalo 6 kanma. Ton fana sigira o lasabatili kanma min nemogoya dira Genadi Iyanayewu ma. Owaati kelen de la, irisi jama (irisila ye sowiyetiki jama kafolen 15 do la kelen de ye) nemaa Borisi Elsini wulila k'i jok'a jira ko fanga yelema in te tine kan, k'a te sira soro. Waati nataw la, a ye jama ba kemé yirika lamuruti, k'u wulik'u jo u sen kan. O bee kumakan tun ye Mikayeli Gorubacewu ka seginni ye fanga la. Owaati kelen na, kunnafoni lasela do y'a jira ko Gorubacewu minenen don. Borisi Elsini ye mogow wele banbagantiya sira kan. Wulada fe Borisi Elsini y'a yere koronnen to Irisila fangaso kono, kelekeminén girinw fe, ka jama to lamuruti ka t'a fe. O waati kelen bee la, Ameriken jama nemogo, Zoruzu Busi, y'a jira ko fanganabin in be na Ameriken jama ni Sowiyetiki jama ce siraw ne lafin kosebe.

Mogo-sago-te n yelela wajibiyara Leningradi ni Mosukukaw kan. O waati kelen o la, Genadi Iyanayewu y'a jira ko : Mikayeli Gorubacewu be k'a yerefijebé Kirime a ka segenba la. Ko a dalen b'a la, k'a be na kene ya joona walasa ka segin a no na fanga la, k'a ka 1985 san sira kura talenw lase. O don kelen o la, Sowiyetiki jama ni jama werekewo naboo setigi koro, Eduwari Sewarinaje, fana sendonna kele la. A farala Borisi kan,

ka fanga tabaga kuraw lagosi ani ka jama lawuli banbagantiya sira kan. O don kelen na, Faransi jamana kuntigi, Faransuwa Miteran, ni Angile jamana setigi nemaa, Joni Mayori, ye Sowiyetiki kono fangabin kono.

**Tarata don kalo 8 n tile 20**

Kelke mobili girin 180 konna ka don Leningradi dugú kono. Odugu o dugutigi fana tun ye jama bila muruti sira kan ani k'u laban baara bee ma, fo ni Gorbacewu laseginna fanga la tuma min na. Yen, mogo ba 100, kafora fangabon da la ka Sowiyetiki fangatigi kuraw kel. O don kelen na, Elsini ye mogo 50.000 lakafo Mosuku k'a jira ko fangatigi kuraw ka wale te sira soro. Erépu jamanaw ka nafasorosira tonba (CEE) ye fu siri a ka demen fanba la ka nesin Sowiyetiki jama ma, ani k'a wajibya ko Mikayeli Gorubacewu ka lasegin fanga la a nona. O don kelen, na Borisi Elsini y'a jira ko Irisila mara kono kelekedenw bee ka nemogoya b'ale de bolo. A ye jama lakana setigi kura sigi, k'a ka fanga lasabati Irisila keledenw n'a kono mogo bee kan.

**Araba don kalo tile 21**

O don de kera «kele don» ni «kele lajigin don «ye. Sorodasiw ni jamanadentow koronna nogon na, siwili mogo 5 sara min sen fe. Gintanw kera bolo-baliko ye Sowiyetiki jama kafolen 15 kelen-kelen bee kono. Dije jamanaw ye fanga tabaga kuraw ka wale kon ani k'a jini Mikayeli Gorubacewu ka segin fanga la a no na. An b'aw hakili lajigin ko an ka jama kuntigi Amadu Tumani Ture y'a jira, ani kunnafoni laselaw ka nteten don nogonye sen fe ko : Dusukasiko min kelen file Sowiyetiki, ko Mali be na a hakilinanta fo o kan k'a da o ko o ka netaasiraw kan.

Wulada fe, Keremulen (Sowiyetiki fanga bonda) nemogoba do y'a jira ko ale ni Gorubacewu ye nogon kuma nogonya negejurusira fe (teleponi). Kabi o waati la sa, walew teliyara nogon ko. Joro ni kono gan ye Genadi Iyanayewu jenogonw bee bila bolisira kan. Nka Genadi yere ma bolisen soro k'a masoro nege ker'ak. Araba don wulada to bee kera

Mikayeli Gorubacewu delili la walasa fu be siri balawu datigelen na. Waati 17 temennen ni sanga 45 nogon ye, Mikayeli Gorubacewu kunnawololen n'a koloibaga ladiriw, an'a muso n'a modenmuso donna pankurun kono ka bo Kirime k'u kun da Mosuku kan. Min fora o ma bo. Gorubacewu seginn'aka fanga la ni barika kura werew ye.

**Ladiikan min be wale in na.**

Kerékerénnenyia la, Afriki jamanaw de ka kan ka ladili fanba soro Sowiyetiki kono kelen in na. Anw fe yan, kabini yere mahorony tawaatiw la (1960 san) fo ka se bi ma, fanga kera «kamalenba» fen ye. Jamana mana a ka danaya da nemogo min kan k'o sigi jama kunna bi, sini i koro ten, sorodasi kamalenba do be janfa siri ka jama ka danaya mogo o labink'sigionona. Tasuma temenén, sisi te bo. Bara be don be da la. Kuma be to sokonota ma. Okamalenba kura o be jama n'a kono fenor bee k'a sago ye, mogo te kuma. A be jama sariya bee bin, k'olu falen a sagonantaw la. Mogo si te se k'i bolonkonin kelen yanga o la. Bee kan be ko «Ni Ala ye fanga di min ma, n'i ko k'i b'o kele i be malo ! Yali Ala yere m'a fo wa ko : «Bee be sara i ka kewale de la wa ?» Fanga ye jama ka fen de ye. Mogo si te se ka jama bannen koron. Ni Afrikidenw y'o faamu, an ka jamanaw be taa ne barisa mogo si te na fanga ni jama ani jamanadenw k'i sago ye tun. Fanga b'i n'a fo do de. A be don a minbaga kunna dooni-donni fo ka ta o k'a ka jor ye. Nka ni kono kera a ma, do de donyor soro joli la. N'i y'a men ko kono ye no soqin fo ka s'atienni ma, a y'a sigiyorode soro. O yoro de la Afrikiden ka kan ka «tilegan-fe-fanga-tala» bee bali sigili la u kunna. N'o tun b'an hakili la, Musa n'a nogonnaw tun te sigiyorode soro sanko ka banban. 1991 san kera san kura ye dije fan bee, kobaw ni ladilibaw kera min kono. Dije fan bee, adamadenw wulila k'i jo ka fanga juguw kele k'u bin. Donniya ni faamuya yeelenw menenna. An kana son belen o yeelen o ka faga de !

Tumani Yalam Sidibe

## Ka se duguw ma

# BALIKUKALAN BE SEN KAN OPERASION CNTC "OHV" KON



*Operasön Otiwale kuntigiba Yaya Togola*

### Balikukalan be sen kan «OHV» kono

«OHV» ye senekebaarada ye min ka demen be don cikelaw ma u ka nafasorosira bee kan. Koorsene ni sirasene ani sumansene sabatili ko fe, a be sira bo cikelaw ni «BNDA» ce jurukow siratege la. O de kanma, senekebaarada in ye barika don dugutonw ni duguyiriatonw sigili n'u banbanni na a ka maraduguw kono. Odun ye waleya ye min te se ka taa balikukalan ko. O de kanma ioyoroba dira balikukalan ma a ka baarasenbaw ce ro. Bi bi in na «OHV» dugu nana caman togo be fo balikukalan sabatidugubaw ce ro, Sugula, Bamakoni, Kafara, Kaban, jago, Çele, Kula, Keñelen, Soso, Sobugu, olu n'u

9nan (setanburukalo) tile 8 ke ladala seli don ye «OHV» ka balikukalandugu nanaaw kono. San o san, dugu kelen be sugandi, dugu tow be nogn soro yoro min na k'u hakililanw falen-falen tulon duman sen fe wala-

nognna dugu caman be minnu na. Nin balikukalan yiriwaba in sabbu be «OHV» ni faso balikukalan b a a r a d a b a (DNAFLA) ani Amerikew ka yiriwademenda (USAID) k a bolodijogn ma de la, min y'a danma taama-seere ye balikukalanko la an ka jamana kono. Wala-sa ka balikukalan sankorota ka t'a fe, «OHV» ni «DNAFLA» ani «USAID» ye kalo

sa ka nogn bilasira duguw ka boñogola siratege la, barisa «je-ka-fø» ye daamu ye ; barisa «bolonkonin kelen te bele ta ; barisa «kono jelen de be bii fo». Ninan kalo 9nan (setanburukalo) tile 8 seli donna Sugula dugu n'a dugutigi an'a dugudenw, n'a balikukalandenw garisegé la. O de kanma, sanni an k'an da don tulon in kunkun n'a njenen na k'olu d'aw tulo kan, an be fo ka kunnafoni danmadø d'aw ma sugula dugu yere kan ani Welesebugu ka «OHV» mara, dugu in be mara min kono.

Sugula dugu hake ye 841 ye. A balikukalanso hake ye 3 ye, minnu tilannen don cekalanso 2 ni musokalanso 1 ce. Sugula ni Welesebugu ce ye bameterø 18 ye. Sugulakaw konna ka yeredemen faamuya (i n'a fo Welesebugu ni «OHV» maraw dugu caman were), o de kanma, bi bi in na hadamadenya sabatiwale caman ye sira soro yen. Kalan siratege la, baliku-



*Sugula duguyiriaton kuntigi*

## Ka se duguw ma



*Yiriwabaaraw be sen kan "OHV" kono*

kalanden jolen caman be Sugula minnu b'u joyoro fa sannifeerekow ni jurukow ani dugu ka nafasorsira caman wewew matarafali la fo ka se senye yere kecogo numan nefoli n'a lawaleyali ma dugumogow ye. Fen min b'o kuma siga bee bo mogo la, o ye dugu tonforo ; dugu koorisugu ; jurukow nebaboyoro ; magasanba, gosilimasin «banba» be yoro min dugu suman senennenw labaarali kanma.

Den ni ba ka kenye sabatili siratege la, musojiginso kelen be Sugula baarakeminew be min kono. Hadamadenw fana ka kenye siratege la (ce ni musow...) dojotoroso kelen fana be yen. Nin fen folenw bee labaarabagaw ye dugu yere kono denw de ye balikukan ye minnu ke dugu ma sababu numan ye. Sugula ye dugu cesirilenba ye, nka ni an ka baara taara ne fe «OHV» kono, an be na kuma dugu caman wewew kan senkebaarada in maraw kono, balikukan kera sababu ye ka minnu bo noco la

haali.

Fen min ye Welesebugu «OHV» mara yere balikulanko kunnafoni ye, a ye nin to aw hakili la :

- Welesebugu mara dugu hake ye : 105 ye (dugu 83 ani buguda 22).

- A dugu kuuru mogo hake ye 37.973 ye (muso hake ye 20.057 ye min na).

- A kalando dayelennen hake ye 96 ye (cekalando 74 ani muso kalando 22).

Kalando sinsinnenw hake :

88, n'o tilannen don nin cogo in na :

cekalando : 47

musokalando : 19

Ce ni muso nagaminne don kalando min kono : 22.

O kalando kuuru kalanden hake kafolen ye mogo 2527 ye (ce 1565 ani muso 962). O kalanden 2527 la, kalanden sababilen hake ye 1911 ye.

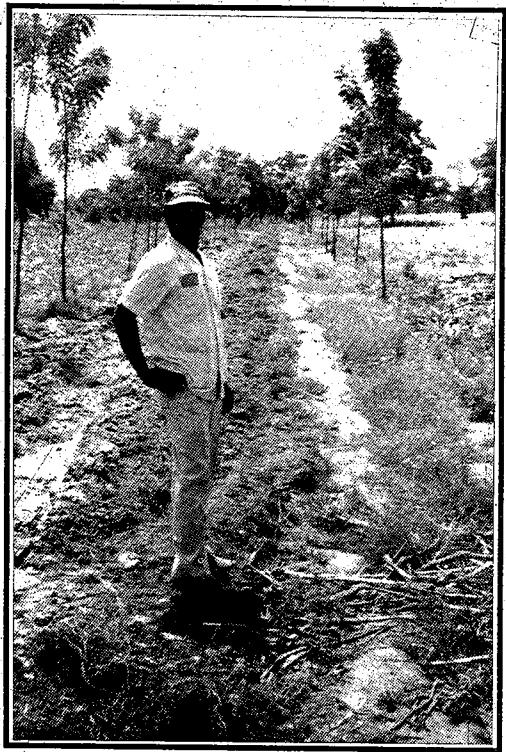
Karamogo hake ye 238 ye (ce man 216 ni musoman 22).

Nin kunnafoni folow dilen ko «OHV» marayoro danmadjo kan (an hakili b'a la k'an te na dan ninnu doren ma), an be na kuma sa 1991 san kalo 9 nan (setanburukalo) tile 8 seli waa-tibaw kan aw ye. Waati 10 nan temennen ni sanga 37 noco ye, an ka jamana kalando setigi (minisiri) Isa Njayi n'a nofemogow kumbenna Sugula dugu nemogow, n'a duguton nemogow, ni balikukan denw ani dugumogo bee fe. Dugutigi ni duguyiriwaton kuntigi ye bisimilafoliw ke ka nesin kalando setigi n'a nofajama ma. Welesebugu balikukan kuntigi Diri-



*Cikelaw bolo be "OHV" ka baarasenw bee la*

## Ka se duguw ma



sa Kulibali y'a ka Mara balikukan lahalasében kalan, Sugula balikukan karamogó dō, min ye Zozefu Kulubali ye, o y'a ka bisimila poyi kalan. Olu bëe de kō fē, sa, kalanko setigi Isa Njaiye bonyalaseginbatakikan dugumogow ye. O bataki o kō kuma bëe tun banbannen bë taasira duuru de kan : - fōlō : o ye balikukan loko lawaleyacogo ye dijé kō. A sigicogo sen kan. O hukumu kō, a ye mogow hakili lajigin kō balikukan sigira sen kan Teheran (Iran jamana faaba) kō nōgonyeba de sen fē, 1965 san kalo 9n tile 8 don. O de y'a to don o kera balikukan ka ladala seli don ye dijé fan bëe, san o san.

- filanan : Oye balikukan ka sen kura tata ye Mali jamana kōnk'ada an ka yēremahoronya lakika sōrolikan 1991 san kalo 3 nan (Marisikalo) tile 26 kewalew kan (Musa ka fanga jugu n'a jogo juguw binni). Setigi Isa Njai y'a jira ko kabini o don o,

jemufanga (demokarasi) bë sinsinni sira kan Mali kō. K'o de fana ka kan k'a to balikukan ka kë dugubaw ni dugu misenninw bëe ka yiriwali sabatibere ye, min te ke mankutun gansan nininfen ye tugun dinémogow ne na.

- Sabanan : Setigi Isa Njai y'a jira ko balikukan, i n'a fō yirwasira tō bëe, te se ka sabati bën ni nōgonaamani ani kotonogontala kō dugumogow ni nōgōn ce.

- Naaninan : o ye balikukan landen jolenw ni duguyiriwatōn nōmogow ka césiri ye baara la,

jigins ; dōgōtōrōso). Nin yōrō kelen-kelen bëe la, balikukan landen jolenw ye jama lafaamuya koseb. O kō fē, jama sera bara rō. Dunufōlaw ni dugu welelen 57 donkēlaw y'a da don. Donkilidalaw ko a da te t'olu la, dōnsow fana kerebetē. Kēne in kan, fēn bëe tun bëe yen fo nōnafin ani degun ni nisōngoya. Tulonke kuncelen, setigi Isa Njai wulila ka jama fo balikukan soba nōmogō Abdulayi Bari n'a jēnōgōn w bëe tōgōla, ka sōro ka nēgesōkura 5 nin Sugula duguyiriwatōn na, kalanko setigiso ni balikukan baarada tōgō



min te ke nkalon kan, nka n'a bëe ke dugu yēre kō kō hēre sabatili kanma.

- Duurunan : Setigi Isa Njai da sera Mali balikukan so hake ma an'a balikukan landenw hake. O sen fē, a y'a jira ko nōba bōra, konka tōba fana bëe kōbarisa an ka jamana haminanko ye kalanbaliya de dugali ye pewu.

Jemukan ninnu kō fē, dugu nōmogow bilara setigi n'a nōfējama ne ka taa dugu ka baara kelenw jir'u la (Tōnforo ; kōorisugu ; magasanba ; muso-

la. O sen kelen fē, kulukōrō marakuntigi fana ka ciden ye dōrōme 10.000 di duguyiriwatōn ma marakuntigi tōgō la. O kera nisōndiyakoba ye Sugula dugu bëe lajelen bolo. Duguyiriwatōn kuntigi y'o nisōndiya lase nabagaw ma. Min fōr'o kō, o kera faana dumunikeliye. Sira sōroka di setigi Isa Njai n'a nōfējama ma u k'u kunda Bamako kan.

Tumani Yalam Sidibe  
Sugula, 1991 san kalo 9nan  
tile 8

# Maanañegen ani poyi kene

## Nolo ni Yuba ka nin kalo baro



An ka Maliba  
Ce farin dugu  
Hadamadenya dugu  
Dönni dugu  
A dara fiñe fe  
A dara ji kan  
A dara sibaw kan  
I danbe, n'i mankutun  
Ye kobaw tige,  
Ka baw tige  
Ka fugakenew sagon,  
Ka na da tulobaw ni tulo misenw  
kan  
I be min bi ?  
Dusukunw kono, Hakiliw kono,  
I kera miiriyaw lafalan ye  
Maliba, Anw ka Maliba  
I be min ?  
Cekoroba sintan  
Musokoroba kokofalen  
Denmisen kunsigi je  
Mun de y'i kun ma suli tan,  
Ki galabu kari  
Anw ka Maliba ?  
Fasoden juguw  
Hakilintaw  
Nafantaw  
Dun-ko-juguw  
Minnu y'i ka soro ke lemuru ye k'a  
ben u yerew ma.  
Ne y'i ka wele men  
Nka, i kan bo tow ma  
Bawu yiriba binnen wuli man di  
Jama je fen dunbagaw ko te de !

Bakari Sangare  
Ntomikorobugu  
Bamako

## Tulon te sebe sa

## An ka yele nincop

Don dō la, surukuba y'i kanto a bamuso ma ko :

- Ma, n bē na kuma dō f'i ye. N'a digir'i la n bē tulon na, wa n'a ma dig'i la, n bē n sebe la. A ba yi kanto a ma k'o ye mun ye. Surukuba y'i kanto : Ma né nebolen b'i fe ! A ba kule la : N den o fana ye mun kuma sugu y'i da kono bi ? O kelen, suruku y'i kanto : ma n bē tulonke de la de !

Suruku n'a ba tora o la dōron wele bilara dugumogow bē ma ko njogondan dō bē na ke dugumogow ni njogon ce. Ko bē ka njogon sōro o kene kan.

Njogondan in kuntunye ka se ka dugu dōnkela njana dōn.

Dōn daminenen, bēe temenna kelen-kelen. Dōn da selen bakorōnin ma, o y'i pan ka don kene kan. Ka dōnsen kura bo mögo tun ma min njogon ke abada. Okelen, dugumogow bē kule la ni Bakorōnin tögo ye, ka tegere fo a kun. Dowdonna kene kan, ka Bakorōnin tege korota. Surukuba ye jama t'o de la ka na Bakorōnin teke korotalen miné k'i jo n'o ye. Bēe taara i sigi ka Bakorōnin tege minenen to Suruku bolo. Bakorōnin menna jolen Suruku te k'a bolo bila. O kelen, Bakorōnin y'i kanto Waraba ma k'a ka fo ko Suruku k'a bolo bila. Waraba kelen k'o fo, Surukuba ye Bakorōnin bolo bila, ka taa i sigi k'a yere tege sebe nemu, k'i kanto a yere kono ko : Ni in tun fere la ni ma bi ...

Suruku dusukasilen taalen a sigi, dōn sera Kōncogonin ma. Kōncogonin fana weelen y'i pan ka don kene kan. Dunun golobalen, Kōncogonin y'i pān pan fan bēe fe, k'a kali kali. O kelen Surukuba wuliten ka kule ni Kōncogonin tögo ye ten : e n kelen dōgoni, i b'e se ni bēe ye dōn na. Ne kelen dōron de dōgoni don. Surukuba tora o kule de la Kōncogonin y'i to pan pan de la ka taa i bin Waraba den sen kan, k'o kari. Waraba den sen kari ani Kōncogonin k'a yere jini o bēe kera kelen ye. Kōncogonin bolilen, jama ko k'a kōrōke minen. O kelen jama y'i ton Surukuba kan. Dow ko ko ka kun tege. Dow ko ka buko. Kow gannen, Surukuba y'i kanto jama ma ko : N dōgonin te Kōncogonin ye. Mun bē kono ni sennaanifen ke kelen ye.

Siyaka Dunbiya  
Jamana baarada mögo dō.



Tulon te sebe sa

# N'I KEGUNYARA COGO O COGO, I B'A SORO DO KA KEGUN N'I YE

Nin ce in tun ka kegun kosebe. Ni kuma diyara n da, n be se yere k'a fo k'a tun ka kegun n'a ka dugumogo bse lajelen ye.

A da kojugu a ka keguya la, a wuli la ka taama dugu ni dugu k'a be mogo jini min ka kegun n'ale ye. A ko n'ale ye o mogo soro k'ale be misi kelen d'o tigi ma.

A ka taama sen fe, a nana cénin do soro duguba do da la tulonke la. Aye cénin fo. O y'a jaabi kuma goman na. A dabali banna cénin na. A ko :

- E te se ka maloya mogo ma koyi, e be ne don wa n'i be n jaabi tan ? Cénin k'a ma ko :

- Kana jigin n na, i kelen te, nin ye ne kumacogo bse de ye. Ce ko k'o te basi ye. O k'o fe a y'a fo cénin ye k'a ka ji jini k'a d'a ma ko minogo b'a la.

Cénin wulila k'a be taa ji soli tuma min na, ce y'a wele k'i kanto a ma k'ale be min ji suguya saba de la.

Cénin y'a nininka k'o jiw ye jumen ni jumen ye.

A ko k'ale be min san-fila-ji ; san-kelen-ji anjininanji dela. Cénin k'a ma k'o man gelén, nka, k'o jiw farali nögón kan de ka gelén.

A ko ce ma : «n kónón yan, ni tile sera n ka dingé ma, i b'a lase suma na yanni n ka na». Ce k'o te baasi ye. Cénin taara, ka men fo tile ser'a ka dingé ma. Ce jolen kabara. A ko «ne be nin ke cogo di sa ? Mogo be se ka dingé terun cogo di ?»

Ce y'a kere-la-muru bo ka dingé tikeli damine cénin ka dingé lamini

na k'ale b'o bo. A tora o la fo ka dingé in ke belebeleba ye. A segennen y'i sigi k'a cénin makono.

Tile selen sankolo cemance la, cénin kun bora ni jifilen saba ye ; kelensiglenb'a kun, tofila minen b'a bolo. A selen ce ma, a ye jifilen fo d'a ma k'o ye san-fila-ji ye. Ce k'o ne na, a y'o bon k'o te se ka min. Cénin ye jifilen filañan d'a ma, a y'i min kosebe fo cénin y'a lajo k'a fa ye ko jifilen to kelen be yen. A sorola k'o d'a ma, k'o ye ninan ji ye.

Ce y'o fana min fo k'a fa. A tilalen, cénink'a ma ko «n ka dingé be min ?» Ce ma se k'a jaabi. A y'a bolo nesindingeba doma, k'i kanto cénin ma ko «i ka dingé file nin.

ye». Cénin pérenn'a kunna ko «nin y'a dan ye, ce, ja e nalonna fo k'a danmatemén, mogo be se ka nalona fo ka se nin yoro ma cogo di ? e t'a don ko n'a fóra ko ka dingé b'a no na ni tile sera ma k'i be taa a nögón wére de sen suma na wa ?

Cénin dusu dalen tuma min na, ce k'a ma ko : «yafa n ma, wa n be n ka misi d'i ma bawo a ne ci te ne ye tugun».

Cénin ye misi mine ka taa n'a ye.

Ce y'i ko don. A taato y'i kanto a yere ma ko «ja n'i ko k'i ka kegun cogo o cogo, i b'a soro do b'i ne».

Bakari Sangare

